

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. An Angelus intelligat, discurrendo, componendo, dividendo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

gione comprehensivâ, quâ Angelus perpetuò cognoscit seipsum, etiam perpetuò cognoscit DEUM, quæ sui causam.

Tertie partis ratio est primò. Quòd multa sunt objecta, quæ defectu existentia in actu secundo non semper, sed solum successivè, quo modo in ætærum natura ponuntur, Angelo representantur. Secundo. Quia species subjicitur libero usui & applicationi ipsius Angeli: Unde potest illas ad huius vel illius objecti representationem quoties, quomodo, & quando vult, applicare.

S. II.

Resolvitur altera pars quesiti.

Pro alterius quesiti resolutione præmittendum: sensum esse, an Angelus possit objecta non tantum in se & materialiter multa, sed etiam formaliter, & ut multa sunt, simul intelligere. Quod tunc demum sciret, si plura objecta, vel plures cognitiones Angeli ad se non subordinarentur: objecta quippe inter se coordinata (ut patet in scientiis) unum formaliter objectum; cognitiones quoque subordinatæ unam formaliter cognitionem constituent, juxta illud: Ubi est unum propter aliud, ibi est unum tantum. Hoc posito.

CONCLUSIO. Angelus non potest intelligere multa ut multa. S. D. hic a. 2. Ratio est. Angelus vel intelligeret multa ut multa per unum actum, vel per plures. Neutrum potest dici. Non per unum actum, quia sicut ad unitatem motus requiritur unitas termini, ita ad unitatem operationis requiritur unitas objecti; sed objectum non esset unum ex hypothese; ergo nec operatio. Non etiam per plures actus: quia idem subiectum vel potentia simul in actu perfecto pluribus formis adequatis, & ultimis actualitatibus ejusdem ordinis & generis compleri non potest, ut ex Philosophia supponitur; sed intellectio est ultima actualitas, & terminus potentia intellectivæ; ergo intellectus plures actus intellectiois ejusdem ordinis & generis simul elicere non potest.

Dixi ejusdem ordinis & generis. Nihil enim obstat, quin Angelus simul plures cognitiones subordinatas de objectis diversi ordinis itidem inter se coordinatis possit elicere. Ita Angelus de facto DEUM intelligit per beatificam visionem, sese per suammet substantiam, & alia à se per species superadditas; quæ cognitiones non minus, quam objecta ipsarum, cum inter se sint coordinata, ideo Angelus non plura, ut plura, sed per modum unius censetur cognoscere. Species quippe & cognitiones inferiores subordinantur superioribus, veluti ope-

rationes sensuum exteriorum subordinantur operationi sensus interni; & species superior eminenter in se continens inferiorem est ratio determinativa ad usum speciei inferioris. Atqui Essentia Divina, nec non propria essentia Angeli est species superior in se eminenter continens species intelligibiles inferiores: ergo Angelus Divinam essentiam clarè videns, & seipsum comprehendens, exinde ad usum aliarum specierum intelligibilium, ac variorum objectorum cognitionem simul & semel determinari potest.

Hinc etiam dabis disparitatis rationem, cur Angelus plures species intelligibiles in actu primo, non item plures cognitiones adequatas in actu secundo habere possit.

Ratio enim est: quòd species intelligibiles in actu primo habeant se per modum habitus & formæ incomplete; intellectiones verò per modum ultimæ actualitatis: non est autem inconveniens, plures formas incompletas concurrere ad unum principium totale compleendum: est verò absurdum, dari ejusdem potentia plures terminos completos & ultimos, e jusdem ordinis & rationis, dum quilibet eorum esset, & non esset ultimus, seu adequatus.

Quæres, utrum in intellectu Angelico dentur habitus? Respondeo. Nullos dati habitus (1.) scientiarum, vel artium: dari tamen posse habitus (2.) opinionis & fidei acquisitæ, in ordine ad cognoscenda futura contingentia, & cordium secreta.

Ratio primi est, quòd habitus scientifici dantur ad tollendam difficultatem, quam patitur intellectus in deducendis conclusionibus à suis principiis, & habitus artificiosi ad sublevandam difficultatem, quam patitur idem intellectus in introductione formæ in materiam; sed intellectus Angelicus in neutro patitur difficultatem, quippe qui exactissimè penetrat conclusiones in suis principiis, & effectus in causis; optimèque novit, quo modo forma artificialis conveniat suo subiecto: ergo.

Ratio secundi est: quia difficultas, quæ reperitur in formidine oppositi, cum assentimur, vel conjecturaliter propter quædam indicia & signa, vel propter auctoritatem dicentis, superatur per habitus opinionis & fidei acquisitæ: sed Angelus in assensu circa futura contingentia, vel secreta cordium, quandoque patitur difficultatem, & formidinem oppositi: ergo circa talia objecta habere poterit habitus opinionis & fidei.

ARTICULUS II.

An Angelus intelligat, discurrendo, componendo, dividendo?

SUMMARI A.

1. Exponitur status questionis.
2. Angelus nihil intelligit discurrendo.
3. Considerat conclusiones in principis.
4. Etiam si sua specie utatur inadæquatè, non tamen cognoscere potest illativè.
5. Disparitas inter species Angelicas, & anime Christi.
6. Quomodo sine discursu in effectu naturali Angelus cognoscat causam supernaturalem?
7. Quomodo demones in judicando decipi possint?
8. Possint eadem cognitio respectu diversorum objectorum esse evidens & inevidens, naturalis & supernaturalis?

9. *Quomodo Angeli dicantur consultare, & mirari?*
 10. *Disparitas inter intentionem & cognitionem principiorum.*
 11. *Angelus non intelligit componendo & dividendo.*
 12. *Nec ideo ipsius cognitio simul est naturalis & supernaturalis.*

§. I.

Removetur formalis discursus.

1. **L**Oquimur de discursu non virtuali, quem uti DEO, ita & Angelis communis Theologorum concedit, sed de formali, quo nempe ex cognitione rei magis notæ illativè, & ex vi ipsius deducimur in cognitionem rei minùs notæ. Unde ad discursum formalem non sufficit primò, ut sit cognitio unius in alio, sive ut unum objectum sit ratio cognoscendi alterum: id enim solummodò probat discursum virtuale, quo modo Divina essentia tam DEO, quàm Beatis est ratio videndi creaturas, velut, in Tract. de DEO diximus. Neque sufficit secundò, quòd sit unius cognitio post aliud, hoc enim solummodò dicit successione actuum, sive, ut vocant, discursum secundum successione, qualem Angelis nemo denegat. Requiritur ergo, ut sit cognitio unius ex alio non solum ex parte rei cognitæ, sed etiam ipsorum actuum, ita ut unus actus ab altero in causando dependeat, & ex vi ipsius sequatur, qua de causâ etiam vocatur discursus secundum causalitatem. His positis Scotus admittit in Angelis discursum circa objecta tam naturalia, quàm supernaturalia, tam evidentè quàm inevidentè cognita. Suarez, à quo non multùm distat Molina, admittit circa supernaturalia, & inevidentè cognita. D. Thomas cum sua Schola illum universalitè negat. Cum quo

2. **CONCLUSIO. I.** *Angelus nihil potest intelligere discurrendo.* S. D. hic a. 3. cum S. Dionys. c. 7. De Divin. nomin. dicente, *Angelos non congregare Divinam cognitionem à sermonibus diffusis*, h. e. discursibus mentalibus.

Ratio S. D. est. Primò. Quæ sunt perfectæ in aliquo ordine & genere, non possunt acquirere suam perfectionem, eo modo, quo illam acquirunt, quæ sunt imperfectæ in illo ordine & genere: sed Angelus in ordine intelligentium est perfectus; homo verò est infimum in isto ordine & genere: ergo fieri non potest, ut notitiam veritatis, quæ est intelligentis perfectio, acquirat modo imperfecto, qui est proprius homini, tanquam infimo intelligentium: atqui in comparanda notitia veritatis procedere ab ignotioribus ad notiora, à potentia ad actum, ab imperfectis ad perfectiora (quod ipsum est discurrendo) est modus imperfectus assequendi veritatem; uti econtrà uno simplici intuitu actu perspicere totam veritatem, effectus in causis, conclusiones in principiis est maxima intelligentis perfectio: ergo Angelus discurrendo intelligere non potest.

Confirmatur primò paritate & exemplo substantiæ corporeæ. Quia corpora caelestia inter naturas corporeas excellunt, ideo suam perfectionem non obtinent per imperfectos motus aug-

mentationis & alterationis, uti corpora inferiora ergo quia Angeli inter naturas spirituales principantur, notitiam veritatis non acquirunt modo & motu imperfecto discursus, quo modo infimum intelligentium homo, qui etiam hac de causâ rationalis, ut econtrà Angelus propter simplicem intelligenti modum intelligentia vocatur.

Unde confirmatur secundò. Proprietas aliquid naturæ neque per se, neque per accidens alteri naturæ convenire potest: sed discurrendo & ratiocinari est proprietas humanæ naturæ, sicuti rationale est ejus essentia: ergo Angelo nec per se, nec per accidens convenire potest, quemadmodum nec equo rugitus, nec leoni hinnitus convenire potest.

Ratio est secundò. Ille intellectus non est discursivus, qui, quandoque considerat conclusiones, illas considerat prout sunt in suis principiis; sed Angelus quandoque considerat conclusiones, considerat eas, prout sunt in suis principiis, inquit S. D. 1. 2. q. 89. a. 2. ergo ipse intellectus non est discursivus. Major est certa, neque enim aliter fit discursus, quam à principiis descendendo ad conclusiones. Aliter est D. Thomæ, & inde constat, quòd perfectio intellectus & luminis Angelici, juxta prius dicta, requirit, ut Angelus cognoscendo objectum, simul videat, quidquid in illo virtute continetur, omneque ipsius habitudines, sive necessarias, sive probabiles, ad quoscunque effectus.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò, quamvis hæ rationes probent Angelum non discurrendo, quando sui spec utitur adæquate, tunc enim videt in causâ effectus, in principiis conclusiones, quod autem prohibet ipsum discurrendo, si (ut in sententia Thomistica potest) velit suâ specie uti inadæquate modo seorsim causam, modò effectum cognoscere?

Confirmatur. Quamquam Christus D. potuerit per species infusa objecta sine discursu percipere; potuit nihilominus eadem species applicare ad discursivam cognitionem: ergo hoc ipsum poterit Angelus, si species velit inadæquate dividere.

Respondeo. Angelus potest suâ specie uti inadæquate, sistendo intra simplicem tendentiam ejusdem luminis & judicii, concedo, mutatam simplicem tendentiam in lumen & judicium activum, nego. Neque enim est in potentia Angelum mutare suum naturalem modum intelligendi; sed ejus naturalis modus intelligendi est, à simplici intuitu feratur in objectum, non intuitivo: ergo.

Ad confirmationem Respondeo, disparitatem esse, quòd species infusa Christi sint minis universalis speciebus Angelicis, atque attemporata subiecto, h. e. animæ rationali Christi, quæ cum esset naturaliter discursiva, poterat illas species applicare modo suæ naturæ proportionato ad sciendam illativam cognitionem ex alterius subiecti inadæquate cognitione.

Objicies secundò. Poterit saltem Angelus discursum formare de supernaturalibus, tunc magis

quæ, cum ex cognitione naturalium attingit cognitionem supernaturalem. Si enim tunc supernaturalia non attingeret arguitur, attingeret uno naturali intuitu videndo supernaturalia in naturalibus: sed hoc non potest: quia supernaturalia contineri non possunt in naturalibus, nisi secundum potentiam obedientialem, quam Angelus naturaliter non cognoscit.

Sed contra est, quod sicut gratia non destruit, sed perficit naturam, ita & cognitio supernaturalium non evertit modum cognoscendi naturalem in Angelo, præsertim, cum lumen supernaturale ex se nullo modo exigat esse discursivum: ergo etiam in cognitione supernaturalium Angelus non procedit discursivè.

Unde ad argumentum Respondeo, quod Angelus uno simplici intuitu in effectu naturali quandoque cognoscit causam supernaturalem; non secundum distinctam, sed communem & confusam rationem ordinis supernaturalis, e. g. cum naturaliter videt hominem à mortuis resuscitatum, vel absentiam creatæ personalitatis in Christo, hæc ipsa cognitione sine ulla illatione iudicat adesse causam superiorem omni naturæ, à qua ille effectus procedat. Neque est absurdum, ut causa supernaturalis secundum communem rationem ordinis supernaturalis connectatur, & in esse manifestabilis contineatur in aliquo naturali, ita e. g. omnipotentia Divina, ut excedens omnem causam creatam continetur in natura resuscitata, & humanitate carente propria subsistentiâ, hoc ipsò, quod talis effectus à nulla causa creata sit producibilis.

Instabis primò. Hæc ratione demones nunquam errarent, aut deciperentur in conjecturali iudicio de supernaturalibus, & conjecturalibus: quod est contra D. Th. hic q. 58. a. 5. Sequela probatur. In simplici cognitione unius rei in altera propter habitudinem, & connexionem cum illa non est error; sed demones simplici intuitu cognoscerent supernaturalia in naturalibus propter habitudinem & connexionem cum illis: ergo non errarent.

Respondeo, negando sequelam, & dico, demones errare & decipi in iudicando, non quidem per se, h. e. ex defectu sufficientis virtutis ad iudicandum, sed per accidens. h. e. ex affectata & practica inconsideratione, cum per suæ speciei partialem suppressionem iudicant aliquid ut certò & absolute conexum, quod non nisi probabiliter & conjecturaliter cum altero est conexum, ut e. g. demon videat hominem gravibus concupiscentiæ motibus tentatum, species ipsi representat illos motus sub disjunctione vel cum consensu vel cum dissentiu voluntatis conjunctos. Quod si tamen voluntariè suppressâ alterâ parte disjunctionis iudicet absolute illos motus cum consensu conjunctos, falli & errare poterit.

Instabis secundò. Hinc sequi, quod eadem cognitio simul esset intuitiva & abstractiva; simul certa & incerta, clara & obscura, naturalis & supernaturalis: hoc autem Molinæ videtur impossibile.

Respondeo ad prima tria membra. Nullum ex his esse absurdum in ordine ad diversa objecta; ipsa sanè Divina intellectio est intuitiva respectu

suæ essentiæ, abstractiva respectu creaturatum possibilium. Denominatio quippe intuitivi & abstractivi desumitur ex terminatione ad diversa objecta materialia: cum ergo idem actus possit ad diversa objecta terminari, quorum unum ratione exercitiæ suæ existentia sit aptum videri; alterum ex opposita ratione non sit aptum intuitivè videri; poterit quoque una eademque cognitio simul habere denominationem intuitivæ & abstractivæ: sed neque repugnat eandem cognitionem, ut & speciem respectu diversorum objectorum esse evidentem & inevidentem, certam & incertam, quemadmodum eadem visio corporea rem distantem confusè, propinquam clarè percipit.

Ad ultimum membrum Respondeo. Si cognitio directè terminetur ad objectum supernaturale, fore supernaturalem, quamvis indirectè attingat objectum naturale; sic Angelus sub lumine fidei attingens Christi Humanitatem, attingit risibilitatem, aliasque humanæ naturæ conditiones.

Instabis tertio. Angeli consultant & mirantur super mysteriis supernaturalibus, veluti patet ex Psal. 23. *Quis est iste Rex glorie?* II. 63. *Quis est iste, qui venit de Edom.* Cant. 3. *Qua est ista, qua ascendit?* &c. Sed hæc non sunt absque discursu: ergo.

Respondeo, consilium in Angelis non esse, quantum ad formalem inquisitionem, sed quantum ad certitudinem iudicii & sententiæ de rebus agendis; similiter admirationem Angelis non concedendam, quoad comparationem & collationem effectus cum sua causa, sed præcisè quoad simplicem cognitionem causæ occultæ. Unde isti actus potius virtualiter, quam formaliter sunt in Angelis.

Objicies tertio. Unus actus voluntatis v. g. 10. intentio potest in Angelo causare alium actum v. g. electionem: ergo etiam una cognitio poterit ex altera causari. Consequentia probatur. Uti se habet in voluntate intentio finis, ita in intellectu cognitio principiorum: ergo sicut intentio finis potest movere ad electionem mediorum, ita cognitio principiorum potest causare notitiam conclusionum.

Respondeo negando consequentiam & pariter. Quia causalitas cognitionum pugnat cum perfectione intellectus Angelici; non autem causalitas volitionum cum perfectione voluntatis. Cujus ratio est: quod, ut loquitur S. D. q. 60. a. 2. in c. *actus appetitiva virtutis est secundum ordinem appetitus ad res*, ut in se sunt, unde quia in rebus aliquid est per se bonum & appetibile, aliud verò tantum est bonum & appetibile propter aliud, non est imperfectio appetentis, si, quod est appetibile ratione sui, intendat ut finem; aliud verò, quod non est appetibile ratione sui, sed propter aliud, eligat ut medium. E contra verò cognitio sic, secundum quod cognitum est in cognoscente; est autem imperfectio cognoscentis, si species & objecta intelligibilia non habeat sufficienter conjuncta, quod lequeretur, si per formalem discursum ab uno moveretur ad aliud.

§. III.

Removetur compositio & divisio.

Conclusio secunda. *Angelus non intelligit componendo, aut dividendo.* Ut hæc a. 4. S. D.

S. D. Noster enim intellectus componit, ac dividit, non ideo præcisè, quia utitur diversis speciebus ad cognitionem subjecti & prædicati; sed quia apprehendit uno extremo, non statim videt convenientiam, aut repugnantiam cum alio extremo, ideoque est ipsi necessaria conferentia unius extremi cum altero, ut visâ utriusque convenientiâ vel disconvenientiâ possit unum cum altero vel componere affirmando, vel ab altero dividere negando: sed de perfectione Angelici intellectus est, ut sicuti species ipsius representant in principiis conclusiones, ita in uno extremo cognito videatur habitudinem, aut repugnantiam cum omni

alio extremo, adeoque intellectus ipsius nec componit nec dividit.

Neque dicas. Si cognitio, quâ Angelus simul cognoscit objectum naturale & supernaturale, non esset composita: esset simul naturalis & supernaturalis: sed hoc est inconueniens: ergo.

Respondeo negando sequelam. Et dico, si objectum, quod per se primò attingitur, sit supernaturale, etiam cognitionem fore supernaturalem, quantumvis objectum, quod secundariò attingitur, sit naturale, sin' objectum, quod per se primò attingitur, sit naturale, cognitio quoque erit naturalis.

DISPUTATIO XXXII.

DE

Voluntate Angeli.

Cognitionem appetitus, intellectum voluntas sequitur: Unde S. D. q. 59. & 60. disputat an, & quomodo in Angelis voluntas datur, ubi prætermisissis, quæ ex Tract. de anima constare possunt, ea solum determinabimus, quæ ad necessariam, vel liberam Angeli dilectionem pertinent.

ARTICULUS Unicus.

Quenam objecta Angelus liberè & necessariò amet?

SUMMARIUM.

1. Angelus necessariò amat seipsum quoad specificationem.
2. Et quoad exercitium.
3. Nec minùs necessitatè ad amandum DEUM ut Authorem naturæ.
4. Et quidem plùs, quàm seipsum.
5. Unde demones DEUM tantùm averfantur ut Judicem.
6. Nec sunt naturaliter, sed moraliter à DEO averfi.
7. Alios Angelos diligunt necessariò quoad specificationem, ut sunt unum in natura.

naturalia, nisi etiam amet & velit illa, à quibus per se dependent; sed per se dependent à DEO, ut Authore naturæ: ergo quàm necessariò seipsum diligit, & vult sibi ipsi efficaciter bona naturalia, tam necessariò diligit DEUM ut Authorem naturæ.

Ratio secundæ partis est: Inclinatio & dilectio, quâ Angelus se, DEUMque prosequitur, debet esse recta, utpote à DEO ipso insita: sed recta & ordinata dilectio petit, ut plùs ametur DEUS tanquam bonum totius, quàm Angelus tanquam bonum partis: ergo.

Neque opponas primò. Quòd demones, DEUM odio habeant. Ex quo non videntur posse simul ipsum naturali dilectione prosequi. Secundo, quòd ab ipso sint averfi per peccatum, tam ut ultimo fine naturali, quàm supernaturali: non ergo per dilectionem naturalem possunt in ipsum esse conversi.

Nam Respondeo ad 1. demones sub divinatione DEUM diligere & averfari. Digunt ut Authorem & conservatorem sui esse; averfantur quatenus Judicem & Authorem suppliciorum.

Ad 2. Respondeo. Demones per peccatum sunt à DEO averfi naturaliter, nego, moraliter, concedo. Ex mala nempe circumstantiâ, quòd dilectionem DEI ut ultimi finis naturalis, non subordinant dilectioni ipsius, ut ultimi finis supernaturalis.

CONCLUSIO III. Unus Angelus alius Angelos, quatenus secum in natura conveniunt, diligit necessariò quoad specificationem, non quoad exercitium. S. D. hic a. 4. Ratio primæ partis est. Quòd Angelus alterum odisse non potest,

1. CONCLUSIO I. Angelus necessitatè ad amorem sui tam quoad (1.) specificationem, quàm (2.) quoad exercitium. Ratio primæ partis est: quòd voluntas est tantùm boni; bonum verò dicitur, quod est supposito conveniens; ergo Angelus non potest velle, nisi quod sibi conveniens: sed velle sibi bonum, est se amare: ergo.

2. Ratio secundæ partis est primò. Voluntas sequitur cognitionem; sed Angelus semper est in actuali cognitione sui ipsius, tanquam objecti summè proportionati: ergo etiam semper est in actu amandi seipsum.

Secundò. Si Angelus posset liberè cessare à dilectione sui ipsius, deberet ipsi in actuali sui dilectione apparere aliquod tædium, aut difficultas: sed nulla potest apparere: ergo.

3. CONCLUSIO II. Angelus pariformiter necessitatè (1.) ad DEUM ut Authorem naturæ diligendum (2.) & quidem plùs, quàm seipsum. S. D. a. 5.

Ratio primæ partis est: Angelus non potest efficaciter sibi velle proprium esse, aliâque bona